

Geschilderde verhalen van THEO KUIJPERS

TEKST: ANNE MIE EMONS

“Ik werk nooit ter plaatse, maar neem de impressies en emoties mee naar de discipline van mijn atelier.”

Theo Kuijpers in zijn atelier. Foto: Leon Mommers.

Anne Mie Emons: Gedurende meer dan vijftig jaar hebt u een consistent oeuvre opgebouwd, dat zich beweegt tussen figuratie en abstractie. Wat zijn uw inspiratiebronnen?

Theo Kuijpers (*1939): Er zijn in mijn werk twee grote aandachtsgebieden. De architectuur, met name die in Marokko, en het Australische landschap, gecombineerd met aboriginalkunst. En dan gaat het daarbij vooral om de sporen die mensen achterlaten. Eigenlijk zijn het verhalen over mensen.

AME: Hoe valt in uw werk de verhouding tussen kleur en compositie uit? Beide zijn namelijk vrij sterk.

TK: Dat is een erg wetenschappelijke vraag. Ik ben niet zozeer bezig met de kleur of de compositie, maar eigenlijk gaat het bij mij meer om het geheel. Ik laat de dingen dan ook op me inwerken en werk nooit ter plaatse, maar neem de impressies en emoties mee naar de discipline van mijn atelier in Eindhoven. Daar componeer ik mijn herinneringen dan op het doek, als sublimaties van het eenmaal beleefde. Mijn indrukken sla ik op in de ‘grijze massa’. Dat kan ik goed, want dat mag ik na al die jaren werken wel zeggen. Na een paar maanden komt er een soort sfeer naar boven en dan heb ik houvast. Van daaruit start ik.

De laatste keer dat ik in Australië was sprak ik een antropoloog. Hij vond dat ik de ‘Songs’ van de aboriginalbevolking zo goed weergaf. Maar ik had die ‘Songs’ nooit gezien, hoewel ik er wel over gelezen had. Een ‘Song’ is het gebied waar ze tijdelijk wonen, maar het zijn ook de liederen die bij een

stam horen. Ik heb ‘Songs’ geschilderd voordat ik dit wist. Overigens blijf ik het bijzonder vinden dat ene Theo Kuijpers uit Mierlo het landschap in zich opneemt, de sfeer oppikt en dan werken maakt, die de essentie van de ‘Song’ weergeven.

AME: In de jaren ‘60 begon u te experimenteren met allerlei materialen, aangebracht op het doek, om ze daarna met verf te bedekken.

TK: Dat is een tik van mij. Ik heb altijd al iets gehad met materie, omdat ik me verwant voelde met Wagemaker in Nederland of Tàpies in Spanje. Dat was in de jaren ‘60, ‘70 en het is teruggekomen in het Australische werk. Die twijgen en stokken, ‘sticks’ zeggen ze in New York, liggen in de woestijn. Ik werkte een half jaar in New York bij het MoMA PS1, het Contemporary Art Center New York en daar zeiden ze “Ah, you are from the sticks.”

AME: Die voorwerpen komen uit de levende natuur, maar ook zijn ze soms van textiel of van tentzeil. Waarom gebruikt u geen dingen uit de niet-levende natuur, zoals zand en stenen? Of gebruiksvorwerpen zoals lepels en vorken? Zijn het miniverhalen binnen het grote verhaal?

TK: Wat betreft die miniverhalen, daar ben ik het niet mee oneens. De samenhang ontstaat vanzelf gedurende het werk, maar ook wel via een plan, een idee waar ik naar toe wil. Er zit overigens een enkele keer weleens zand in, maar ik gebruik nooit metalen gebruiksvorwerpen. Dat past niet bij de aard van mijn werk.

AME: In de catalogus bij uw expositie vorig jaar in Sydney, schreef curator Hendrik Kolenberg: ‘Theo Kuijpers can be considered an inheritor of the heady first wave of the post-war Dutch art of the late 1940s and early 1950s- of the COBRA group as well as those who took another path and used heavy impastos of paint or turned to collage, found objects and sculpture to create abstract works.’ Is er verwantschap met Arte Povera, en de ZERO-beweging?

TK: Zero is een zoektocht naar eenvoud, naar de oorsprong. Ik was een jaar of vijftien geleden op een kijkdag bij Sotheby’s in Amsterdam. Het hing er bomvol met werk van allerlei Nederlandse kunstenaars. Ineens werd ik er aangetrokken door een werk van Jan Schoonhoven. Het was voor mij net alsof al die andere werken er alleen maar hingen om het werk van Schoonhoven meer te laten stralen. Ik stond perplex. Hoewel ik altijd al gefascineerd was door de monochroom-achtige

werken van Manzoni, Uecker, Newman, Klein of Clyfford Still, spande dat serene witte reliëf van Schoonhoven de kroon.

AME: Er zijn door u ook werken op papier gemaakt, zoals de gouaches die eerder dit jaar op een expositie bij Galerie Borzo in Amsterdam hingen. Dat is toch een heel andere vorm van creatie dan bij de werken met objecten onder de verf.

TK: Toen ik de laatste keer in Australië was, nodigde een bevriende kunstenaar uit Adelaide me bij zich uit. Na een paar dagen waren we zo’n beetje uitgepraat en toen zei hij: “Theo hier is papier, doe er eens iets mee.” Zoiets doe ik eigenlijk nooit, maar ik ben toch begonnen met de verf die hij zelf gemaakt had, bestaande uit pigmenten met was en olie. Zo ontstonden die boompjesachtige vormen op papier. Ja, en toen was de beer los. Ik heb er een stuk of twintig gemaakt, waarvan de mooiste zijn aangekocht door het museum in Sydney.

AME: In veel van uw werken zie ik een bepaalde ritmiek, die me doet denken aan ‘minimal music’. Hoe gaat u te werk?

TK: Het is gewoon een kwestie van beginnen en dan dromen op het papier of het doek. En verder reageren op wat ik net gedaan heb.

AME: Simpelweg dromen op het doek en dan is het goed?

TK: Of niet natuurlijk!

AME: U hebt lesgegeven aan de kunstacademie in Den Bosch. Zijn de kunstopleidingen in Nederland van een behoorlijk niveau?

TK: Lesgeven heb ik hier altijd met veel plezier ge-

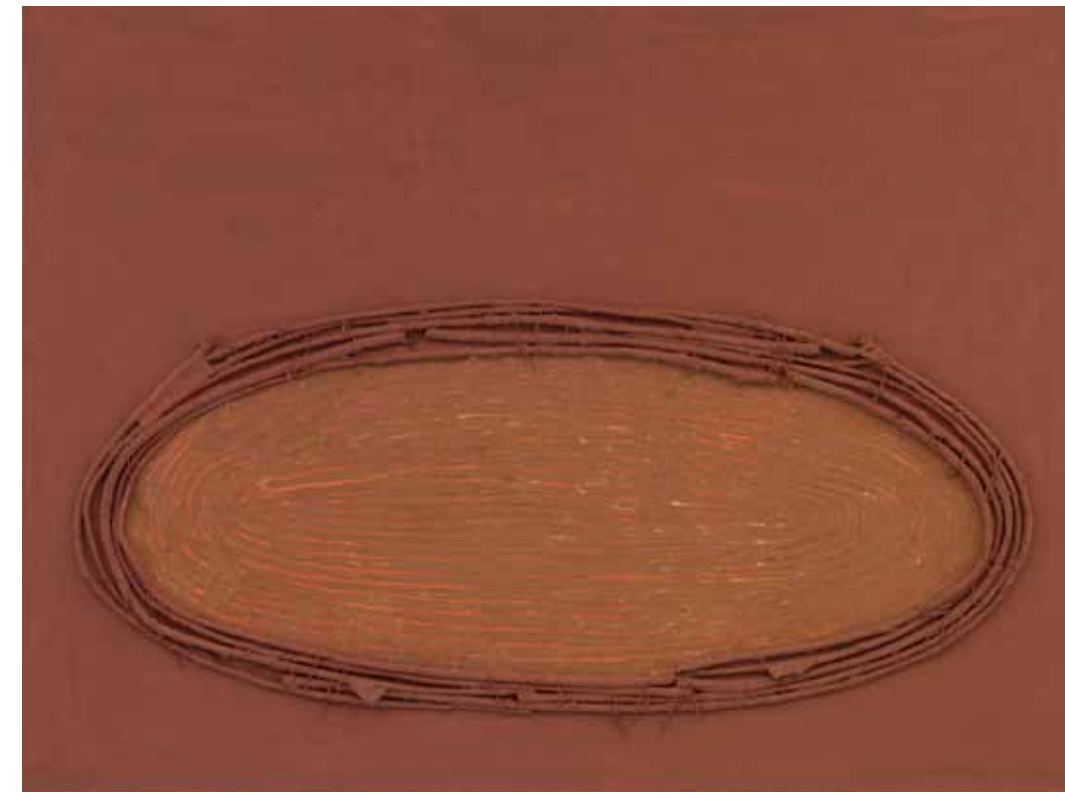
boven
Theo Kuijpers, ‘Sign for magic’, 2013, Olieverf en collage op doek, 80 x 100 cm. Foto: Peter Cox.

onder
Theo Kuijpers, ‘De oorsprong’, 2014, Olieverf en collage op doek, 160 x 200 cm. Foto: Peter Cox.

daan, maar het Duitse systeem is beter dan het Nederlandse. Hier heeft een student veel te veel docenten. In Duitsland heb je één docent en werk je daardoor een-op-een met hem. Je studeert dan ook af bij je eigen professor/kunstenaar, zodat je bijvoorbeeld daarna altijd kunt zeggen: ‘Ik heb gestudeerd bij Joseph Beuys’.

AME: Is het altijd van een leien dakje gegaan?

TK: In de jaren ‘60 had ik een echte identiteitscrisis, waardoor ik toen twee jaar helemaal niets heb gedaan. Het was een zoeken naar: ‘Wie ben ik nu eigenlijk?’ De uitkomst was verbluffend, zowel in diepte als simpelheid. Ik kwam tot de conclusie dat ik moest gaan werken vanuit mezelf en vooral dicht bij mezelf blijven. Weet je wat mijn docent toen zei: “Heel goed Theo; dat wist Socrates 2000 jaar geleden ook al.”

boven
Theo Kuijpers, ‘Rainforest’, 2013, Olieverf en collage op doek, 200 x 160 cm. Foto: Peter Cox.

Meer weten

Bezoeken
Art Gallery o-68
Oranjestraat 68
6881 SG Velp
www.gallery-o-68.com
In de expositie ‘Land, licht, lucht en water’ in Museum Van Bommel is ook werk van Theo Kuijpers te zien.
www.vanbommelvandam.nl
20-09 t/m 20-03